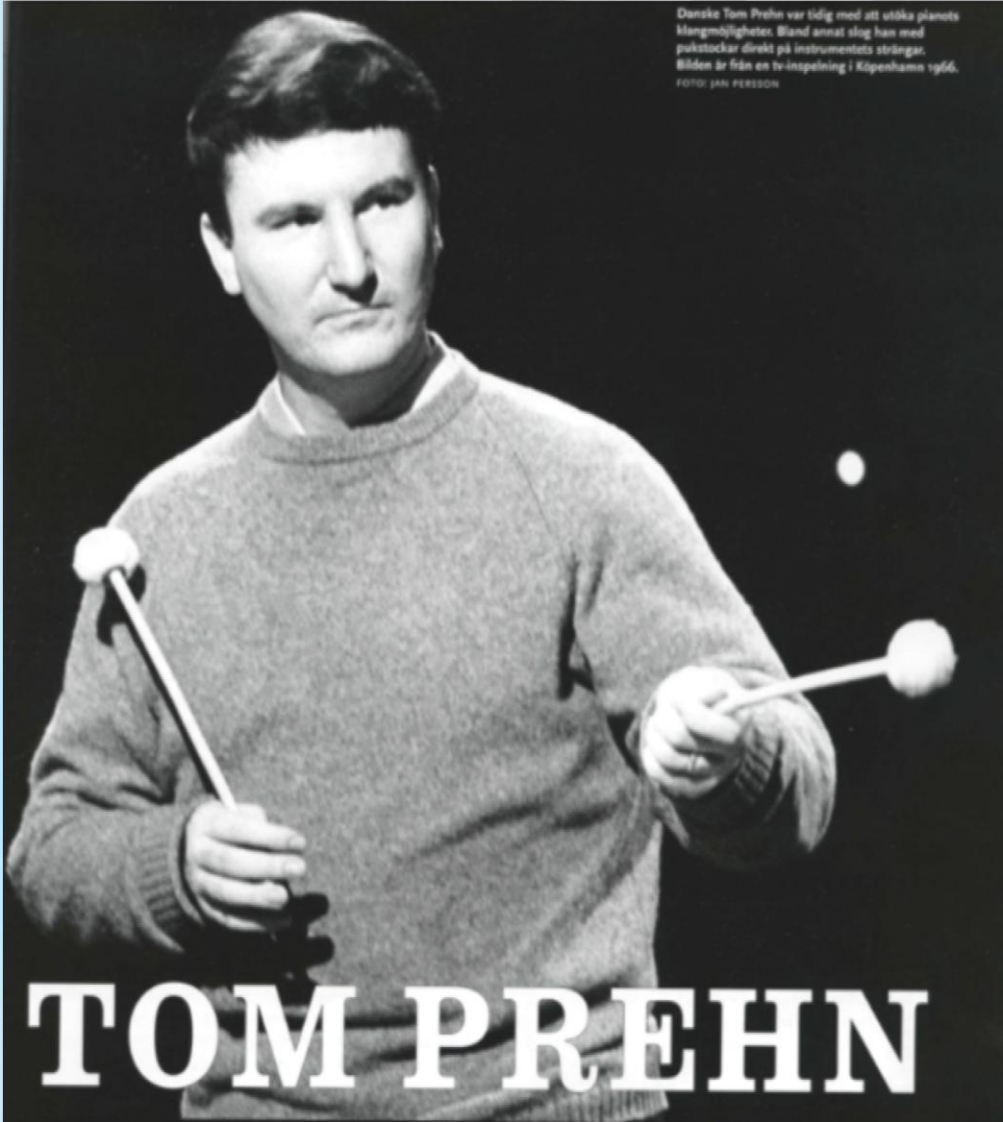

Article from Orkester Journalen

Roger Bergner wrote this excellent article in Orkester Journalen about TP Kvartet

Danske Tom Prehn var tidig med att utöka pianets klängmöjligheter. Bland annat slog han med pukstöckar direkt på instrumentets strängar. Bilden är från en tv-inspelning i Köpenhamn 1966. FOTO: JAN PERSSON

TOM PREHN

Den danske pianisten Tom Prehn var en verklig pionjär inom den europeiska frijazzen. Debuten spelade han in redan 1963, men den gavs då inte ut. Nu, mer än 50 år senare, ser den dagens ljus.

AV ROGER BERGNER

BLOGGAT FRÅN SVENSKT VISARKIV

NEDSLAG OCH DJUPDYKNINGAR I VERKSAMHETEN

TOM PREHNS KVARTETT ÅTERUPPTÄCKT!

Postat den [9 oktober, 2020](#) av [Roger Bergner](#)

För drygt 20 år sedan gjorde jag ett sensationellt fynd när jag gick igenom pianisten Lasse Werners donerade bandsamling på Svenskt visarkiv. På en bandkartong fanns ett påklippt tryck med titeln *Centrifuga* och med en för mig då helt okänd dansk grupp, Tom Prehn's kvartett. I kartongen fanns förutom bandet ett följebrev författat av trumslagaren Finn Slumstrup och jag förstod snart att denna "gör det själv-produktion" hade skickats till jazztidningen Orkester Journalen (OJ) i hopp om att bli recenserad. Detta var i augusti 1964. Det fanns också en vidare korrespondens med OJ:s redaktion, där Lasse Werner var den som skulle recensera bandet, vilket dock tyvärr aldrig skedde.

Med stor nyfikenhet laddade jag bandspelaren och blev av de inledande tonerna fullständigt häpen, då pianisten, Tom Prehn spelade med pukstockar direkt på flygelns strängar. Efter denna inledning på strängarna trädde snart en saxofonist in, Fritz Krogh, med en spräckig och hård ton som förde tankarna till amerikanen Albert Ayler och snart hördes hela kvartetten med Prehn på tangenterna denna gång och det påminde mig om avantgardepianisten Cecil Taylor och om frijazz som jag hört pianisten Alex von Schlippenbach spela i olika grupper, flera år senare, med bland andra saxofonisterna Peter Brötzmann, Gerd Dudek och Evan Parker. Musiken verkade hämta sin kraft och näring från nämnda amerikanska frijazz, men vilade också på en solid europeisk grund in sin kompositoriska formstruktur, vilket också framgick av beskrivningen i Slumstrups följebrev.

Direkt efter att jag hade hört den drygt 40 minuter långa *Centrifuga*, letade jag upp Slumstrups adress och skrev ett brev, vilket blev upprinnelsen till att denna unika kvartett från Århus "återupptäcktes" och senare gavs ut, först på cd och sedan på lp.

Frijazzen i Danmark

Jag var vid den här tiden dock inte helt obekant med danskt avantgarde från 60-talet. Jag hade hört och haft kontakt med trumpetaren Hugh Steinmetz, som tillsammans med altsaxofonisten Franz Beckerlee hade haft grupperna The Contemporary Jazz Quartet/Quintet och spelat in sin debutskiva med trumslagaren Sunny Murray 1964.

Jag hade också tagit kontakt med den starkt John Coltrane-inspirerade saxofonisten Carsten Meinert, som hade en mycket bra kvartett i slutet av 60-talet och som gav ut skivan *To You* 1968, men Prehns kvartett var något utöver allt annat danskt jag tidigare hört.

Danmark har ju inte, i den gängse historieskrivningen, haft någon betydande roll i framväxten av den europeiska frimusiken, men faktum är de få musiker som dock utgjorde scenen, tidigt tog starka intryck av det amerikanska jazzavantgardets olika riktningar. Ayler och Taylor spelade i Danmark redan 1962 och medverkade i dansk TV och året därpå gästade Archie Shepp med gruppen The New York Contemporary Five, där bland andra Don Cherry och John Tchicai ingick. 1964 kom Ayler tillbaka med egen grupp. Ornette Colemans skivor hade också stor betydelse för det unga danska jazzavantgardet, som ville gå vidare från den då dominerande hard-bopen, som man upplevde hade fastnat i sin form. Även ur ett internationellt perspektiv, var denna grupp unga danskar tidiga med sin musik.

Tom Prehn, musiker och kompositör

När jag i samma veva kontaktade Tom Prehn (f.1938), numera pensionerad lärare från musikkonservatoriet i Århus, fick jag intrycket av att jag var den förste på decennier som frågade honom om hans förehavanden under 60-talet. Förutom en omfattande brevväxling mellan oss,

skickade han mig ett exemplar av den lp som kom 1967, Tom Prehn Kvartet, den enda som kvartetten gav ut. Jag gjorde en kassettkopia till producenten och Down Beat-skribenten John Corbett, som jag visste hyste ett stort intresse för den europeiska frimusiken och som just då besökte Stockholm. Corbett reagerade direkt efter att ha hört musiken, med oförlömlig entusiasm och återutgav skivan på bolaget Unheard Music Series 2001.

Den gavs senare ut igen, på lp i Danmark 2016, av ett litet bolag Centrifuga, som bildades för att ge ut musiken och som tog namnet från det nämnda bandfyndet!

Prehn hade varit verksam som lärare på konservatoriet i Århus sedan 1968. Han hade en gedigen musikalisk skolning i pianospel och komposition och hade förutom jazzen, ett stort intresse för nutida konstmusik. Kvartetten bildades 1963 och samma år på hösten gjorde de sin första skivinspelning för Sonet. Skivan gavs dock aldrig ut och existerar endast i ett par provpressningar. Musikerna tyckte inte att musiken motsvarade det som de just då spelade, vilket var typiskt för kvartetten, vars musik var stadd i en ständig utveckling. *Axiom* som Corbett nu har givit ut på sitt eget bolag Corbett vs. Dempsey ger verkligen nya perspektiv på frimusikens historia i Europa. Musiken liknar till uttrycket tysk frijazz av nämnda slag, men från senare datum och definitivt inte 1963! Naturligtvis ligger Cecil Taylor nära till hands, men Prehn var hela tiden angelägen om att göra sin egen musik, vilket också präglade hela gruppen. Den högst personliga och mycket skickliga Fritz Kroghs spel och ton är hissande för sin tid och där finns drag av Ayler, Rollins och Shepp. Basisten Poul Ehlers och Slumstrup på trummor, har en tydlig icke-metrisk uppfattning som starkt bidrar till att frigöra musiken. *Axiom* består av två delar och till cd:n har Corbett lagt till ett stycke *Percussive Anticipations* som kvartetten spelade in då de medverkade vid nutidakonstmusikfestivalen, Ung nordisk musik, i Stockholm i februari 1966.

Prehn som kompositör gav musiken sin särprägel, vilket tydligt märks på skivan från 1967, som gavs ut i en mycket liten privat upplaga på V58, uppkallat efter adressen till det kulturhus på Vestergade 58 i Århus där kvartetten brukade spela. Här får de klangliga uttrycken, som ofta förknippas med det konstmusikaliska avantgardet, sin förlösning i frimusikens stora potential på ett nyskapande sätt. I många stycken är det helt enastående musik!

Skivan togs emot positivt i dansk press och kvartetten uppmärksammades även en del för övrigt. På skivan har den Sunny Murray-inspirerade Slumstrup ersatts av den klassiskt skolade slagverkaren Preben Vang.

Mot slutet av 60-talet ingick allkonstnären Jens Wilhelm Pedersen, mera känd som Fuzzy, i gruppen och då tog musiken en mer teatral inriktning mot happening, Fluxus och intermedia.

Forskningsprojekt

Personerna bakom det nämnda skivbolaget Centrifuga har nu initierat ett forskningsprojekt i Danmark, där den danska frijazzen under det vitala 60-talet ska dokumenteras och så småningom presenteras i bokform. Den europeiska frimusikens historieskrivning kommer därmed att behöva revideras. Danskarna var kanske rent av först med denna musik i Europa? Undertecknad är själv involverad i detta spännande projektet.

Ja, tänk vad ett bandfynd på en hylla i ett arkiv kan leda till...

This entry was posted in [Okategoriserade](#) by [Roger Bergner](#).

[Centrifuga: Prehn](#)

